

تحلیل صادرات غیر نفتی از منظر اقتصاد مقاومتی در برنامه پنجم توسعه

مهناز امینی داران^{۱*}، غلامعلی معصومی نیا^۲

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه خوارزمی، m.aminidaran@gmail.com

۲- استادیار دانشگاه خوارزمی masuminia_alii@yahoo.com

چکیده

در این مطالعه ابتدا به بررسی و تحلیل صادرات غیر نفتی در اقتصاد مقاومتی پرداخته شده است، شاخص‌های مختلف در این زمینه ارائه شده است و برنامه پنجم از جهت اهداف و عملکرد در این زمینه مورد بررسی قرار گرفته است. سپس میزان تطابق اهداف و عملکرد برنامه با اهداف و سیاست‌های اقتصاد مقاومتی تعیین شده است. در نهایت معایب و نکات مثبت برنامه پنجم در زمینه توسعه صادرات بیان شده است. روش تحقیق در این پژوهش روش کتابخانه‌ای و میدانی، روش آماری، جدول مقایسه‌ای و مطابقت اهداف و عملکرد برنامه با اهداف سیاست‌های اقتصاد مقاومتی در بخش توسعه صادرات می‌باشد. بررسی‌ها نشان داده است که: شاخص‌های صادرات غیر نفتی به کل، شاخص ارزش صادرات نفت خام به کل صادرات انرژی و صادرات پتروشیمی در سال‌های برنامه پنجم با اهداف کلی اقتصاد مقاومتی همسو بوده است، و نیز عملکرد برنامه با توجه به شاخص‌های درجه تمرکز مقاصد صادراتی، درجه تمرکز کالاهای صادراتی با اهداف اقتصاد مقاومتی مطابقت نداشته است.

واژه‌های کلیدی: صادرات غیر نفتی، اقتصاد مقاومتی، توسعه

۱ - مقدمه

در چند سال اخیر و با شدت گرفتن تحریم‌های غرب علیه جمهوری اسلامی ایران با هدف متوقف کردن برنامه‌های صلح آمیز هسته‌ای ایران، واژه‌ای جدید تحت عنوان اقتصاد مقاومتی به ادبیات اقتصادی و سیاسی کشور اضافه و به فراخور حال و روز اقتصاد کشورمان مورد بحث قرار گرفته است. در واقع اقتصاد مقاومتی روشی برای مقابله با تحریم‌ها علیه یک منطقه یا کشور تحریم شده می‌باشد. در شرایطی که صادرات و واردات هیچ کدام برای آن کشور مجاز نمی‌باشد. اصطلاح اقتصاد مقاومتی اولین بار پس از محاصره غزه در سال ۲۰۰۵ که ناتوانی در امر صادرات امکان صادرات و در نتیجه کشت بسیاری از محصولات کشاورزی را کاهش داده بود استفاده شد. و ضوابط و معیارهای حاکم بر مفهوم اقتصاد مقاومتی محاسبه گردید^۱. در ایران این واژه اولین بار در دیدار کارآفرینان با مقام معظم رهبری در سال ۱۳۸۹ مطرح گردید. در این دیدار ایشان اقتصاد مقاومتی را معنا و مفهومی از کارآفرینی معرفی و برای نیاز اساسی کشور به کارآفرینی نیز دو دلیل آمادگی کشور برای جهش و فشار اقتصادی دشمنان را معرفی می‌نماید.

طبق فرمایشات مقام معظم رهبری، اقتصاد مقاومتی بایستی درون‌زا و برون‌گرا باشد. منظور از رویکرد درون‌زا در اقتصاد مقاومتی بهره‌برداری حداکثری با بهره‌وری بالا از ظرفیت‌ها و مزیت‌های درونی اقتصاد ایران و عوامل اصلی ثبات و رشد اقتصادی با منشا داخلی است که عوامل ثبات ساز اقتصاد در سایه رویکرد درون‌زا باید در داخل کشور کنترل شود. منظور از

^۱ جعفرزادگان، امیر و احسان اله حبیبی، ۱۳۹۱